

Sumqayıt – yeniləşmə və tərəqqi məkanı

Bu gün – noyabrın 22-də Sumqayıt şəhər statusu verilməsinin 76-cı ili tamam olur. Xəzərin sahilində, Abşeron yarımadasının şimalında qərarlaşan məkanın tikintisinə hələ 1938-ci ildə başlansa da, İkinci Dünya müharibəsinə görə işlər yarımçıq qalıb və faşizm üzərində qələbədən sonra davam etdirilib. Nəhayət, 1949-cu ildə xəritələrə Sumqayıt adlı yeni şəhərin adı düşüb. Əvvəllər sənaye zonası, tikintilər məkanı kimi təqdim olunan Sumqayıt ölkənin hər yerindən gənclərin axını başlayıb və “tələyi, arzusu nura boyanmış” bu zəhmət meydanı, hünər ünvanı “Gənclik şəhəri” kimi tanınıb.

Sumqayıtı burada doğulub boya-başa çatan və heç zaman ünvanını dəyişməyən bir sakini kimi, “könlümün paytaxtı” sayıram. Şəhəri bura ürəklərində, arzularında gətirmiş vətənsəvarlər tədricən duyğu və düşüncələrini ev-ev, küçə-küçə boz çöllərə köçürüb və möhtəşəm bir quruculuq abidəsi ucaldıblar. İlbaş böyütyü gözəlləşən Sumqayıt bu gün Cənubi Qafqazın önəmli şəhərləri sırasında layiqli yerini tutur.

Yeni əsrdə gənclik şəhərinin sürətli tərəqqisi ilk növbədə, dövlətimizin və möhtərəm Prezidentimiz İlham Əliyevin adı ilə sıx bağlıdır. Dövlət səviyyəsində daimi diqqət sayəsində Sumqayıt vüsət və tərəqqi məkanına çevrilib. İnkişafı şərtləndirən amillər sırasında

sakinlərin doğma şəhərə özəl və sırf təəssübkeş sevgisi də öncül mövqə tutur. Son dövrlərdə Sumqayıtın idarə edilməsinin məhz bu şəhərin yetirməsi olan kadrlara həvalə olunması özünü hərtərəfli doğruldub. Şəhərin durmadan gözəlləşdirilməsi, infrastrukturunun müasirləşdirilməsi bu “komanda”nın gündəlik zəruri qayğısıdır. Son illərdə Sumqayıtda möcüzəli park-bulvar yaradılıb, Heydər Əliyev Parkı tamamilə yenidən qurulub, şəhərdə yaşıllıqlar artırılıb, küçə və məhəllələrin ideal təmizliyi daimi nəzarətdə saxlanılır. Qaynar mədəni mühitin bərqərar olması fərəh doğurur. Bu sıraya Mehdi Hüseynzadə adına Sumqayıt şəhər stadionunun müasirləşdirilməsini və ardıcıl olaraq beynəlxalq yarışların keçirilməsini, Nizami kinoteatrının açılmasını, gənclər üçün güzəştli mənzil layihələrinin tətbiqini, ayrıca Poeziya Evinin təşkilini və s.-ni də əlavə etsək, inamla deyə bilərik ki, Sumqayıt bu gün çoxları üçün əsl həssas ünvanına çevrilib.

Şəhərin yüksəlişini öz əsərlərində ürəkdən vəsf edən ağsaqqal şair, Əməkdar mədəniyyət işçisi, Prezidentin fərdi təqaüddüsi Əsrif Vəysəlinin dedikləri:

– Gənclik illərimdən könül verib sevdiyim Sumqayıt bir çoxları kimi, mənim də taleyimin şəhəridir. Daim Sumqayıtın tərəqqisindən ilham alaraq yazıb-yaratmışam. Şəhərimizin 70 illiyi ərəfəsində möhtərəm Prezidentimizin sərəncamı ilə fərdi təqaüdə layiq görülməyim bu ağsaqqal yaşımnda məni daha da ruhlandırır, həyat eşqimi gücləndirir. Heydər Əliyev Parkında möhtəşəm bir sarayın “Poeziya Evi” olaraq qələm sahiblərinin ixtiyarına verilməsi Zakir müəllimin sözü, sənəti necə yüksək dəyərləndirdiyini göstərir.

Xatırlayıram ki, bir neçə il əvvəl dünya şöhrətli yazıçı Oljas Süleymenov beynəlxalq ədəbi heyətlə Sumqayıta gələndə şəhər rəhbərliyi ilə bərabər bizim “Poeziya Evi”nə də təşrif buyurdu, yerli yazırlarla görüşdü, sonra isə Sumqayıt rəhbərliyinin təqdirəlayiq işini Bakıda rəsmi dairələrin nümayəndələri qarşısında rəsmi çıxışında xüsusi qeyd etdi. Bax, bütün bunlar, həm də sumqayıtlıların doğma şəhərə hədsiz sevgisi həqiqi məmnunluq və qürur yaradır. Sözsə, nəgməyə, bayatıya, nəğməyə əzizlədiyimiz Sumqayıta həsr etdiyim şeirdən bir bənd deyim:

*Yaranışdan o mənim könlümə ilham verib,
Qoynu coşub daşmalı, çağlamalı şəhəridir.
Otuna sığal çəkib, gülünə salam verib,
Hər gün halını sorub, yoxlamalı şəhəridir.*

Sumqayıtın 76 yaşı var. İnsan üçün böyük rəqəm olsa da, coğrafiyalar üçün az bir müddətdir. Buna görə də Sumqayıta elə “Gənclik şəhəri” deyirik. Axı, həm də ruhu cavandır bizim Sumqayıtın. Bu da məlumdur ki, Sumqayıt 2025-ci ildə Azərbaycanın “Gənclər paytaxtı” elan edilib. Fevral ayında bu layihənin təqdimatı olub. Gənclər və idman naziri Fərid Qayıbov “Gənclər Paytaxtı”nın rəmzi açarını Sumqayıt Şəhər İcra Hakimiyyətinin başçısı Zakir Fərocova təqdim edib. İl ərzində burada gənclik ruhla bir çox maraqlı tədbir keçirilib. “Gənclər paytaxtı”nda layihə üzrə düzenlənən tədbirlərin hamısı kütləviyyə, dinamikliyi ilə seçilib. Xalq şairlərinin də qonaq gəldiyi “Poeziya günü”, “Sumqayıt gənclik marafonu 2025”, Beynəlxalq Velosiped Günü münasibətilə peşəkar və həvəskarların qatıldığı “Gənclərlə veloyürüş”, “Gənclər paytaxtında birlikdə” inklüziv gənclik festivalı xüsusilə calbedici olub.

Sumqayıtı “Qəhrəmanlar şəhəri” adlandıranlar yanılırlar. Bu ay 5 illiyi təntənə ilə qeyd edilən “Zəfər” bayramında da ictimai xatırlandı ki, 100-dən çox Sumqayıt igidi ən ali məqam olan şəhərdə ucalıb. “Vətən Müharibəsi Qəhrəmanı” adına layiq görülmələrin sırasında doğma torpaq uğrunda canını və qanını əsirgəməyən 6 nəfər Sumqayıt yetirməsi də var. Onlar Milli Qəhrəman olan general Polad Həşimovun ardıcıları Adil İbrahimli, Anar Şükürov, Ramiz Cəfərov, Sübhən Cəbrayıl, Cəmal İsmayilov və Məhrab Niftəliyevdir. Döyüşdə orden və medallər alanların sayı yüzlərcədir. Birinci Qarabağ müharibəsində isə bu

şəhərdən Valeh Müslümov, Qorxmaz Eyyazov, Mətləb Quliyev, Cəlil Səfərov “Milli Qəhrəman” adını qazandıblar. Hərbi hissə komandiri, polkovnik-leytenant Şükür Həmidov 2016-cı ilin Aprel döyüşlərində bu ada layiq görülmüşdü, Vətən müharibəsində şəhid olandan sonra isə “Zəfər” ordeni ilə təltif olunub.

Zəfərin 5 illiyinə həsr edilmiş XXVIII “Şahin” hərbi-idman oyunlarının respublika final mərhələsində 14 komanda sıra hazırlığı, darağa patronların doldurulması və boşaldılması, avtomatın sökülməsi və yığılması, fiziki hazırlıq, manevrlərin dəf olunması, tüfəngdən hədəfə atəş açılması, mülki müdafiə hazırlığı, çadırın qurulması və intellektual müsabiqə mərhələlərində güclərini sınayıblar. Sumqayıt komandası 1-ci yərə layiq görüldü. Mərasimdə nazir Fərid Qayıbov, şəhər rəhbəri Zakir Fərocov və Vətən Müharibəsi Qəhrəmanı Anar Mirzəyev qalibləri təbrik ediblər. Zəfər Günü həm də möhtəşəm hərbi yürüş, konsert, atəşfəşanlıq və ağacəkmə aksiyası (12 minə qədər ting) ilə yaddaşlara yazılıb.

Hümbət Quliyev, Şəhər İcra Hakimiyyətinin yanında İctimai Şuranın sədri:

– Sumqayıt növbəti ad gününü də layiqincə qarşılayır. Bildiyimiz kimi, noyabrın 12-də möhtərəm Prezidentimiz İlham Əliyev yeni səlahiyyətli nümayəndə və icra hakimiyyəti başçıları ilə görüşündə onlara tapşırıq və tövsiyələr verərək ətraf mühitə böyük diqqət göstərilməli olduğunu öndə çıxıb və deyib: “Həm Bakı, həm Sumqayıt ekoloji cəhətdən ən çirkənlənmiş şəhərlər hesab olunurdu. Bu gün isə bu, belə deyil. Bu gün Bakı, Sumqayıt parklar şəhərləridir”. Bir sumqayıtlı kimi bunu eşitmək mənim üçün çox xoşdur. Uzun müddətdir ki, bu şəhərlə sıx bağliyam. Vaxtilə dünyanın ən çirkəli 10 şəhəri sırasında olan Sumqayıtımızın bu gün parklar və xiyabanlar şəhəri elan edilməsindən hədsiz məmnunam.

Dünyada qəbul edilmiş normaya görə, insanın rahat yaşaması üçün adambaşına 20 kvadratmetr yaşıllıq düşməlidir. Bu gün Bakıda həmin rəqəm 5-7 arasındadır, 2040-cı ilədək 10-a çatdırmaq istəyirlər. Sumqayıtda isə bu rəqəm 27-dir. Deməli, Sumqayıt yaşıllaşdırma baxımından Azərbaycanın ən böyük şəhəridir. Gözəl bulvarımızda ucuz-bucaqsız yaşıllıq zonası salınıb, 150 mindən çox ağac və kollar əkilib. Belə gözəl şəhər diqqətsiz qalmır. Üstün cəhətləri xarici investorları da cəlb edir. Artıq bir çox ölkənin, xüsusən də Çinin investorları Sumqayıtda iş görmək, yaşayış mərkəzləri tikmək istəyirlər. Sənaye zonamız da xarici sərmayəçilərin diqqətindədir. Bura gələn əcnəbilər yaşayış mühitinin də, uşaqlarının təhsilinin, ailələrinə göstərilən səhiyyə xidmətinin də yaxşı olmasını dəyərləndirirlər. Bir sözlə, Sumqayıt həm yaşamaq, həm də işləmək üçün çox gözəl bir məkandır.

Yeri gəlmişkən, Çinlə işgüzar əlaqələr haqqında. Bu “körpü” eninə və uzununa böyüməkdədir. Sentyabr ayında Sumqayıtda Çin Xalq Respublikasının 12 əyalətini təmsil edən 20 şirkətin nümayəndələri ilə görüş keçirilib. Sumqayıtla Çinin Sian, Mian və Çun Çin şəhərləri arasında qardaşlıq münasibətlərinin mövcudluğu qeyd edilib və bu əlaqələr çərçivəsində sənaye, təhsil

və mədəniyyət sahələrində bir sıra birgə layihələr həyata keçirildiyi bildirilib. Çin Xarici İnkişaf Assosiasiyasının prezidenti He Cjenveyi Çin şirkətlərinin Azərbaycanda, xüsusilə də Sumqayıtda birgə layihələrə maraqlı olduqlarını vurğulayıb. Qeyd edilib ki, yaxın gələcəkdə şəhərdə Çin müəssisələrinin sayı daha da artacaq.

Ötən ay isə Sumqayıt şəhər rəhbərliyinin Çin səfəri zamanı yerli iqtisadiyyatla tanışlıq və konkret planları olan görüşlər keçirilib. Sumqayıtın innovasiya potensialı, yüksək texnologiyalar sahəsində görülən işlər və sənaye klasterlərinin fəaliyyət prinsipi, eləcə də Çin təcrübəsinin bu prosedə mühüm əhəmiyyət kəsb edə bilməsi barədə söhbətlər aparılıb.

Qeyd edək ki, artıq Sumqayıtda irihəcmli nəqliyyat vasitələri də istehsal olunur. Bu yaxınlarda şəhərdəki Sənaye Parkında “BYD” “Azerbaijan Energy Automotive Factory” MMC–nin istehsal etdiyi ilk elektrik avtobusu “BakuBus” MMC-yə təqdim olunub. Prezidentin 2023-cü ildə imzaladığı “Elektrik mühərriqli nəqliyyat vasitələrindən istifadənin təşviq edilməsi haqqında” sərəncama uyğun olaraq, ölkədə ekoloji təmiz nəqliyyat vasitələrinin istehsalı və istifadəsi genişləndirilir. Bu, Azərbaycan-Çin əməkdaşlığının uğurlu nümunəsidir.

Şəhərin gözəlliyi onun yaşıllığından, təmizliyindən, kommunal şəraitdən, xidmət sahələrinin fəaliyyətindən çox asılıdır. Heydər Əliyev Parkı, Dənizkənarı Bulvar, Nəsimi adına Mədəniyyət və İstirahət Parkı, Baladziyyə parkı, Lüdvixafen Parkı buna misal ola bilər. Parklar şəhərdə gözəlgəlimli mənzərələr yaradır. Dövlət başçısı Madrid və Parisdə keçirilən “Global Trade Leaders Club”-un forumlarında “International Award for Excellence & Leadership” mükafatına layiq görülmüş Sumqayıt Bulvarında sakinlərlə görüşü zamanı deyib

laşmırıq. Qarşıda daha böyük hədəflər var: ağıllı şəhər (smart city) konsepsiyasının hərtərəfli reallaşdırılması, turizm infrastrukturunun inkişafı, ekoloji layihələrin davam etdirilməsi və sair.

Sumqayıtın ekologiyası yaxşılaşdıqca, perinatal sahədə də problemlər ən aşağı səviyyəyə enib. Bu barədə danışan Perinatal Mərkəzin rəhbəri, Əməkdar həkim Təranə Rəcəbli bildirdi:

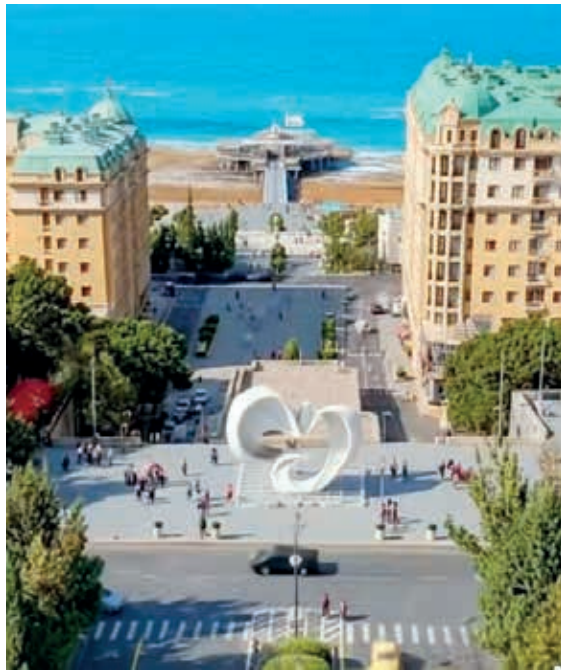
– Mən özüm Sumqayıtda, indi rəhbəri olduğum bu doğum evində anadan olmuşam. Hazırda şəhərimizin ekoloji durumu o qədər yaxşıdır ki, bunu o gün mərkəzimizə gələn yaponiyalı qonaqlar da etiraf edirdilər. Səhiyyə xidmətlərimiz də nümunəvidir. Bura həətə Azərbaycanın regionlarından patologiyalı xəstələr inamla gəlirlər və biz onlara fərqli xidmətlər göstəririk. Sumqayıt Perinatal Mərkəzində ambulator-poliklinika, cərrahiyyə, anesteziologiya və reanimasiya, ginekologiya, təcili tibbi yardım, doğum və hamiləliyin patologiyası, yarımçıq və xəstə yenidoğulmuşlar şöbələri fəaliyyət göstərir. Hamısı da yüksəkkeyfiyyətli avadanlıqla, elektron idarə olunan stollar, narkoz aparatları ilə təchiz edilib. Reanimasiya şöbəsində xaricdən gətirilən süni tənəffüs aparatları quraşdırılıb. Tibb ocağında yenidoğulmuşların reanimasiya və intensiv terapiya bölməsi də yaradılıb. Ginekologiya şöbəsində isə doğuş zalı, cərrahiyyə otağı və müasir standartlara cavab verən neonatoloji bölmə yeləşir.

Bir sumqayıtlı kimi fəxr edirəm ki, əhalisinin sayı artaraq 428 min nəfərə çatan şəhərimizdə ana və uşaqların sağlamlığına əlimizdən gələn qədər xidmət göstəririk.

Gənclik şəhərində sahibkarlar və iş adamları üçün əlverişli mühit mövcuddur. Onlar çalışdıqları sahələrdə uğur qazanmaqla bərabər, Sumqayıtın inkişafına da layiqincə xidmət göstərirlər. “Qartal” Tikinti Firmasının rəhbəri Şahin Məmmədov da bu sıradadır. Onun dedikləri:

– Tale uğurları Sumqayıtla bağlı olanlardan biriym. Özəl firma olaraq, Sumqayıtdakı qaçqın və məcburi köçkünlərə lazımı yardımlar göstərməyimizlə öyünə bilərik. Son 5 ildə qazilər və şəhid ailələrinə, bərpaolunan Laçın rayonuna yardım və digər istiqamətlərdə xeyriyyəçilik fəaliyyətimiz daha da genişləniib. Bu müddət ərzində bütövlükdə 481 min manatlıqdan artıq vəsait sərf etmişik. Bütün bunlar yaşayb-yaratdığımız Sumqayıtda özəl sektorun inkişafına münbit şərait yaradılması sayəsində mümkün olub.

Şəhərimizin gözəlliyinin daha da artırılması üzrə təşəbbüslərə ilk qoşulanlar sırasında bizim firmanın da adı çəkilir. Məsələn, Bulvar ərəzində sakinlərin və qonaqların önündə şəkil çəkdirdikləri “Balaca rəqəslər” abidəsi bizim firmanın şəhərə hədiyyələrindən biridir.

Hazırda Sahibkarlar Konfederasiyasının Sumqayıt şəhər şöbəsinin sədri kimi iş adamlarımızın fəaliyyətini əlaqləndirirəm. Görək hər birimiz doğma şəhərimizin daha da tərəqqi edib şöhrətlənməsi üçün əlimizdən gələni edə bilərik.

Sumqayıta səfərlərinin birində Prezident İlham Əliyev deyib: “Sumqayıt sovet vaxtında kimya sənayesi mərkəzi idi. Kimin ağılna gələ bilirdi ki, Sumqayıt belə gözəl, ekoloji cəhətdən təmiz şəhərə çevriləcək. İndi Sumqayıtın havası çox təmizdir. Sumqayıtda ekoloji problemlər öz həllini tapıb. Şəhərin abadlaşdırılması işi böyük zəvqlə və böyük məhəbbətlə aparılır. Küçələr salınır, Sumqayıta giriş küçəsində abadlıq işləri aparılır, yaşıllıq zolaqları yaradılır, ağaclar əkilib. Yəni bunu ancaq öz şəhərini, öz xalqını sevən insanlar edə bilər”. Əlbəttə, bu fikirlər gənclik şəhərində hər kəsi sevindirməklə yanaşı, məsuliyyət hissini daha da artırır. Hamı Sumqayıtın tərəqqisinə töhfələr verməyi şərafət işi sayır.

**Şəhəri hazırladı:
Əli NƏCƏFXANLI
XQ**